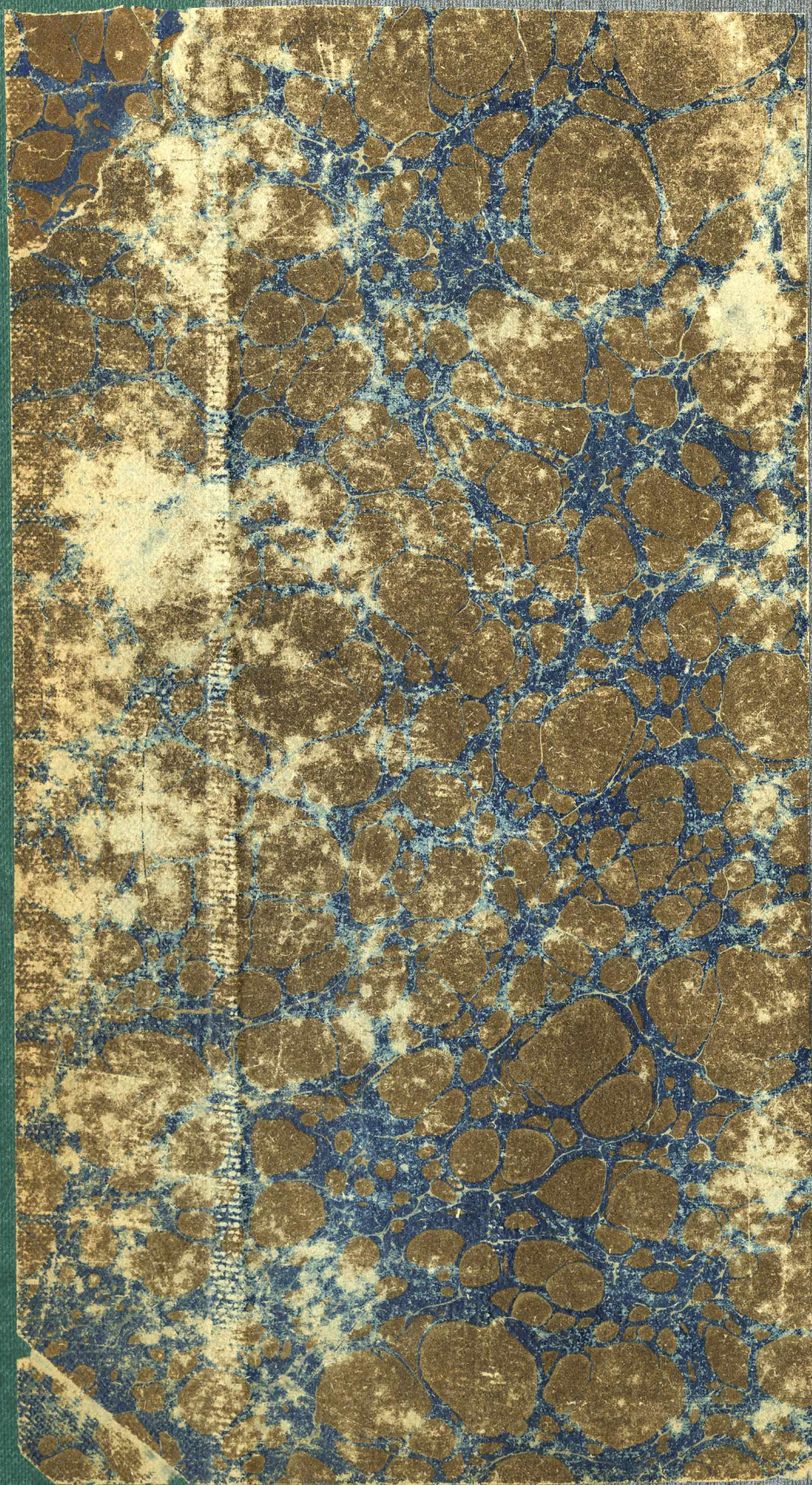

Politikai
röpiratok.

122.

KÜLÖNVÉLEMÉNYEK

122

1064 a vámszerződés,

a vámtariffa s a Lloyd-szerződés

TÁRGYÁBAN.

8.

A képviselőházhoz beadták:

B. Simonyi Lajos,

Lukács Béla,

Mudrony Soma.

DE BALLYAI GÉZA

BUDAPEST, 1878.

NYOMATOTT WODIANER F.-NÉL.

I.

Különvélemény,

az Ausztriával kötendő vám- és kereskedelmi szövetségről szóló törvényjavaslathoz és az osztrák-magyar vámterület általános vámtarifájáról szóló törvényjavaslathoz.

Az 1867-iki törvényhozás igtatta törvénykönyvünkbe azon feltételeket, a melyek mellett a monarchia másik felét képező osztrák állammal a közjogi, politikai kiegyezés megkötött és egyszersmind határozottan körvonalozta Magyarországnak kereskedelmi ügyekben önrendelkezési jogát, és létrehozta a magyar korona országai és Ő felsége többi királyságai és országai közt kötött vám- és kereskedelmi szövetséget. Ezen szerződés kimondja, hogy mindkét állam területe a szövetség idejére és annak értelmében egy vám- és kereskedelmi területet képez.

A magyar törvényhozás ez időben a vámközösségtovábbi fenntartására utalva volt az által, hogy a közös vagy külön vámterület előnyeit és hátrányait kellőleg nem méltányolhatta, nem birhatván azon adatokkal, előtanulmányokkal és azon tapasztalattal, melyek ennek alapos megítélésére elkerülhetlenül szükségesek, nem kérdezhetette meg a szaktestületeket, nem ösmérhette az ország kívánságát, mely amugy is az Ausztriával kötött egyezmények politikai részére fordítá egyedüli figyelmét. De a külön vámterületnek akkoriban felállítása gátolva volt az által is, mert a legtöbb és fontosabb nemzetközi vám- és kereskedelmi szerződések, pedig ezek adnak egyedül minden vámpolitikának gyakorlati kifejezést, már hosszú időre megkötve voltak, és pedig Nagybritánia, Franciaországgal 1867. január 1-től tíz évre, Belgium, Németalfölddel ugyanez évtől tíz évre, Olaszországgal 9 évre. Igaz, a ránk nézve legfontosabb német vámszövetséggel nem volt ez időben megkötve a szerződés, mert ez 1868. márczius 9-én kötött, de egy ily fontos szerződés megkötésére ezen időköz is elégtelennek tekinthető, nem birhatván az akkori kormány még kereskedelmünk helyzetének kellő áttekintésével.

De nem is tarthatta az 1867. törvényhozás feladatának, hogy az amugy is sok akadályokba ütköző politikai és kereskedelmi kiegyezésnek egy újabb nehézséget gördítsen elébe a külön vámterület felállítása körül szükséges alkudozások által. Egészen helyesen cselekedett tehát az akkori kormány és törvényhozás, hogy a dolgok természetből folyó tájékozatlanság következtében, a közös vámterületet 10, illetőleg 6 évre fentartotta, de midőn ezen nézetünket kimondjuk, egyszersmind kifejezést akarunk adni az 1867-iki országgyűlés iránti azon hazafias és hálás elismerésünknek, hogy a vámközösség fenntartása mellett sértetlenül, teljes épségben fentartása, Magyarországnak önrendelkezési jogát, kimondván az ezen évi XII. törvényben, s különösen ennek 58. szakaszában, hogy a kereskedelmi ügyek közös-

sége sem foly a *pragmatica sanctio*ból, mert annak értelmében a magyar korona országai, mint a fejedelem többi országai jogilag különálló országok, saját felelős kormányuk és törvényhozásuk által intézkedhetnek, s vámvo-
nalak által szabályozhatnák kereskedelmi ügyeiket.

Ezen törvény alapján, különösen a kereskedelmi és vámszövetségről szóló XVI. t. cz. 22. szakasza következtében, mely szerint a szerződési idő öt első évnek elteltével mindenik félnek szabadságában állandó e határoz-
mányok megváltozására alkudozást indítványozni, mely alkudozást a másik fél vissza nem utasíthat, 1875. május 30-án a magyar kormány az osztrák mi-
niszterelnökhöz intézett átiratában kijelentette, hogy a vámszövetség több
pontjára nézve módosítást óhajt; minekutánna pedig, 6 hó letelte után sem
jött a két kormány közt létre a kívánt megállapodás, a magyar kormány
beleegyezvén az angol kereskedelmi szerződés felmondásába, kimondotta,
hogy az osztrák-magyar kereskedelmi és vámszerződés felmondottnak tekin-
tendő.

Az 1875. kormány saját meggyőződésétől eltekintve, különben is utalva
volt ezen lépésre, mert már 1873-ban, Deák Ferencz pótindítványa követke-
ztében, a képviselőház hozott egy határozatot, mely szerint utasított a
miniszterium, hogy az említett szerződést szakértők meghallgatásával vizs-
gálja át és adjon véleményes jelentést az iránt, hogy az országra nézve nem
káros-e s nincsenek-e annak oly pontjai, melyeket az ország érdekében meg-
változtatni kellene?

Későbbben, 1874. végén, már a kormány részéről is elismert dolog-
nak tüntettet fel, a vámszövetség bizonyos czikkeinek káros hatása s ré-
szeről ígértett tétetett, hogy a kormány kebelében a vámszövetség tárgya-
ban tett nyomozások eredményét még ezen ülésszak alatt fogja a ház elé
terjeszteni, hogy annak nyomán a szükséges lépések megtétethessenek arra
nézve, hogy a szövetségből Magyarországra háromolható finanzia-
lis és nem-
zetgazdasági hátrányok orvosoltassanak.

A szőnyegen levő törvényjavaslat mellé indokoláskép csatolt, az osz-
trák-magyar monarchia vámpolitikája czim alatti könyvben a jelen kor-
mány maga elismeri, hogy már félig-meddig kész állapotot talált, mind-
azonáltal ismétellen átvizsgáltatta az ügyet és meggyőződve azon hátrá-
nyok súlyos voltáról, melyek főkép a fogyasztási adók tárgyában tényleg
mutatkoznak, magáévá tette azon nézetet, hogy a vám revisiója szüksé-
ges. Ugyanezen nézetnek már előbb fényes szónoklatban adott kifejezést
Tisza Kálmán akkori képviselő ur 1875. február 3-án tartott emlékeze-
tes beszédében. — Szemére lobbantván az akkori kormány tétlenségét,
ezeket mondta:

„Itt van a vám- és kereskedelmi szövetség kérdése. Ha a minisz-
teriumnak 1872. év végén, midőn a kikötött 5 év lejárt, eszébe jutott
volna az ország érdekében élni a neki adott joggal; e szerződés már
1873. év második felében, ugy meg lett volna javítva azon egyezség reánk
nézve sérelmes pontjaiban és 1874-ben már számokban vettük volna hasz-
nát ezen javításnak, vagy ha ez nem sikerült volna: letelt volna a fel-
mondási idő 1874 közepéig, és a megjavított viszony ma már egy positiv
tételét képezné a költségvetésnek. Akkor ezt nem tették, de nem tették
1874-ben sem. Pedig ha 1874-ben kezükbe veszik, már most is elérkez-
hettünk volna a felmondási időhöz, s a nem sikerülés esetében 1875. év
másik felére letelt volna azon év, melyben reménységem szerint, újabb
egyezség alapján, megtörtént volna a javítás, de a nem sikerülés esetében
előtérbe lépett volna a jog, máskép intézkedni; és imae leghitelesebb for-

rásból tanultuk meg tegnapelőtt, hogy e tekintetben ismét semmi komoly lépés nem történt, pedig ha megtörtént volna, legalább 1876-ban érvényesíthetők lennének a javítások.»

Ezzel összhangzatosan nyilatkozott Tisza Kálmán miniszterelnök ur, midőn a kormány vezetését 1874. november 4-én átvévő, kimondván a kereskedelmi és vámszövetség ügyére folytatólag a következőt: „kétségtelen tehát, hogy kölcsön fejében mindenkinek kell engedményeket tenni, de tisztán áll előttünk a határ, a meddig ez irányban menni lehetne, és ezen most említett kérdésre nézve a határ ott fekszik, a honnan, ha tovább mennénk, a vám- és kereskedelmi szövetség fentartása megszűnnék előnyösebb lenni az ország államgazdászata nézve, mint a külön vámterület.“

El lön tehát ismerve minden részről Magyarország vám- és kereskedelmi tekintetben teljes önrendelkezési joga, és mindennek daczára az Ausztriával megkezdett alkudozások legelején a magyar kormányhoz közel álló körök részéről elhagyatott ezen jogos és előnyös helyzet, hanem ennek ellenében a leghatározottabban kimondották, hogy a közös vámterület alapján a kiegyezés meg lesz, mert ennek meg kell lenni. Ezen igen tekintélyes körök által elfogadott nézet, már magában hordotta Magyarország jogos igényeit kielégítő kiegyezés nem sikerülésének csiráját, és csak oly kiegyezést tett lehetővé, mely az egyik félnek a végtelenségig vitt engedékenysége mellett volt csak megköthető.

Az említett kiindulási alapon folytatott alkudozásokban azon félnek, mely elszántabb volt, a mely erélyesebben képviseltetett, okvetlen győztesnek kellett lennie. Mert a siker, t. i. a kiegyezés, mely talán épen a merevebb félnek volt érdekében, biztosítva levén, ellenengedményekre ez magát indítatva nem érezé.

Világosan szóló törvényeink mellett Magyarország önrendelkezési joga kétségbe nem lévén vonható, a vámközösség további fentartása mellett, mint kényszerítő indok az hozatott fel, hogy igaz, a törvény a kereskedelmi különválást megengedi, de ez az 1867-diki kiegyezéssel oly szoros összeköttetésben van, hogy a közigazdászati különválás esetében a politikai egyezmény revisiójának is meg kellene történni, vagy ha ez meg sem történnék, a monarchiának létele ingattatnék meg és a közigazdászati különválást a politikai szakadás követné.

Hogy azok, kiknek Magyarország megkárosítása mellett is a vámközösség érdekükben állott, ezen nyilatkozatot tették, legkevésbé sem csudáljuk, sőt kimondjuk, hogy ezt részünkről igen ügyes fogásnak tekintjük, mert ha ezen állítás helyessége elismertetnék, akkor ezen köröknek sikerült saját anyagi érdekeiket az állam politikai lételeveléül solidaritásba hozni, de határozottan kell roszalunk az eljárását, kiknek Magyarország anyagi érdekei kell, hogy szívükön feküdjék és e mellett mégis mintegy elfogadni látszottak ezen téves tant és azt a legerélyesebben meg nem támadták.

A 67-iki kiegyezésnek fénypontja a politikai és közigazdászati kérdések külön választása volt.

A dualismus alapján ezen megkötött politikai egyezmény képezi az osztrák-magyar monarchia fenmaradásának biztosítékát. Az ezen egyezményt kifejező törvények változhatlanok. Kimondják ugyanis, hogy valamint Magyarország kész volt a multban, úgy kész leend a jövőben és mindenkor teljesíteni mindazt, a mit a pragmatica sanctió szerint a közös biztosságnak együttes erővel védelme és fentartása mulhatlanul megkíván.

A közigazdászati kiegyezés föltételei azonban időhöz kötvék, sőt még

a vám- és keresk. ügyekben a teljes különválásnak jogát is világosan ki-
mondják.

A közgazdászati viszonyok minden államban, de különösen a fejlődést
annyira igénylőben, mint a magyar állam, szerfelett változók és a legkülön-
bözőbb intézkedéseket igénylők, ezeket a politikai egyezményekkel, melyek
örök vagy legalább hosszú időre szólnak, összekötésbe hozni felette káros
következményü eljárás lenne, mert a közgazdászati viszonyok által követelt
változékonyság ily iránya káros hatását a politikai helyzetre mindenesetre
gyakorolná.

Az osztrák-magyar monarchiának ereje, kültékintélye és fenállása nem
biztosittatik a vám- és keresk. egység által, hanem az által, hogy a monar-
chiát képező két államnak lakói ezen közös monarchia fenállása által poli-
tikai jogaikat és anyagi jólétüket biztosítva lássák.

A kereskedésben annyira kívánatos forgalom megkönnyítése végett
őhajlandónak tartjuk a meglassító és az érintkezést megnehezítő gátak mel-
lőzését, de ha az elérhető nem volna, habozás nélkül kimondjuk, hogy a mon-
archia egységének fentartása érdekében jobbnak tartjuk a közgazdászati
különválást, mint az egyik felet megkárosítva, erőltetett egyesítést. Soha se
feledjük azt, hogy azon nemzet, mely a politikai összeköttetést szívesen viseli,
ha ehhez még egy oly közgazdasági kapocs járul, melyben világos megkáro-
sítását látja és érzi, amazt is nyomasztónak fogja találni.

Számtalanszor látjuk azt, hogy egy nagy vagy épen divatos eszmétől
megragadtatik egy ország lakosságának a lelkesülésre inkább hajlandó
része. Tagadhatlan, hogy sok esetben messze beható, sőt felforgató hatása
is van ily mozgalomnak, de legtöbb esetben a mily gyorsan keletkeznek ily
mozgalmak, oly rövid idő alatt ismét lecsillapulnak és az állam lételét nem
veszélyeztetik; ellenben ha egy ország lakosainak leghiggadtabb, legmunká-
sabb része meggyőződik arról, hogy az intézményekben rejlik egyedül azon
ok, a mely miatt nem gyarapodhatik vagyoniilag, sőt a bizonyos elszegénye-
désnek vagy elpusztulásnak van kitéve, ezen esetben ezen nagyszámu polgá-
roknak indokolt elégedetlensége korhasztólag hatna az állam lételére úgy,
hogy hosszabb idő eltelte után, de azért annál bizonyosabban bekövet-
keznek az összeroskadás.

A monarchiának a külállamok előtti tekintélyére nézve is szerfelett
káros hatást gyakorolt az, hogy ezen közgazdászati kiegyezésnek oly
nagy politikai jelentőséget tulajdonítottak. Ennek következtében míg ezen
kiegyezés Ausztria és Magyarország közt tárgyalatott, pedig ezen tár-
gyalások több mint 2 éven át folytattatnak, a külföld a monarchia vi-
szonyait consolidáltaknak nem tekintette, de nem is tekinthette, mert
épen irányadó körökből leginkább hangoztatott ezen közgazdászati ügy-
nek politikai fontossága. Nézetünk szerint bármikép dőljön el ezen ki-
egyezés ügye, akár köttesség egy kielégítő egyezés, akár következniék
be a közgazdászati különválás, ennek nem szabad befolyást gyakorolnia
a monarchia két államának a külföld irányában magatartására, mert ki-
mondjuk, hogy bármily körülmények között érdekeink a külföld irányá-
ban solidarisak, ezeknek érvényt kell hogy szerezzünk és a külföld ben-
nünket, ily esetekben, félretéve az alkudozás körül felmerült viszályokat,
tömören, egyesülve fog találni.

Nem létezik tehát sem törvény, mely a közös vámterületet reánk
parancsolja, sem nem léteznek politikai okok, a melyek minden körülmé-
nyek között a külön vámterület létesítését akadályoznak. Egész nyugodt-
sággal és tárgyilagossággal intézkedhetik tehát a törvényhozás ezen Ma-

gyarország anyagi érdekeivel oly szoros összefüggésben lévő ügyben. Minden ügy elbírálásánál és ily fontos ügynél még inkább, minden előszeretettel vagy ellenszenv mellőzésével a legnagyobb higgadsággal kell szemügyre venni az előnyöket és hátrányokat és ezeknek gondos mérlegelése után hozni a döntő határozatot.

Mint mindennek a világon, ugy a külön vámterületnek is vannak fény- és árnyoldalai.

A Magyarország határán felállítandó vámsorompó tagadhatatlanul meggátolná a kereskedelem és szomszédos kölcsönös érintkezés azon szabadságát, mely minden kereskedelmi forgalom előnyére és kényelmére szolgál. Továbbá a vámsorompó, mely újból felállítandó volna, tagadhatatlanul tetemes költségekkel járna. Ezen egyszer s mindenkorra megtett költségeknek azonban csak törlesztési kamatait vehetnénk be számításunkba s ezek folytán azt hisszük, hogy nem tévedünk, ha az említett kamatokkal, mint maximumot 200,000 frtot veszünk fel, mert az újbóli vámsorompó alig kerülhetne 2 milliónál nagyobb összegbe.

A mi a vámok kezelési költségét illeti, erre nézve irányadóul szolgálhat azon tény, hogy az 1869. évi II. t.-cz. alapján 453.290 frt költségátalány van a határvám kezelésére megállapítva, de még inkább az, hogy államköltségvetésünkben a határvám kezelési költségeire a közelebbi években átlag mintegy 320.000 frt volt felvéve. Ezen összegbe kerül jelenleg a határvám összes kezelése, tehát nemcsak a határ őrzése a magyar korona területének a külföldet érintő déli és keleti határain, hanem egyszersmind az összes vámhivatalok, melyek köztudomás szerint nem csupán az ország határain, hanem a nevezetesebb kereskedelmi központokon is léteznek, és melyeknek száma mintegy 40-et tesz. Ha a vámsorompók Ausztria irányában felállítatnak, a határőrzés Ausztriával szemben körülbelül ugyanakkora vagy kevéssel nagyobb összeget fog igényelni, mint mennyit jelenleg a keleti és déli határok őrzése igényel. A vámhivatalok számát szaporítani kellend ugyan, de csak némely kisebb határszéli hivatalok felállításátal, már hisz a nagyobb városokban az ország egész területén, már ma is vannak ily hivatalok, (igy például Pozsonyban, Sopronban, Győrött stb.) Ez tehát csak csekély költség többletet okozhat. Ellenben tagadhatatlan, hogy minden nagyobb vámhivatalnál a forgalom élénkebb lesz s ezért a személyzet szaporítása végett a létező hivataloknál tetemes költségtöbblet fog mutatkozni. Egészben véve feltehető, hogy az összes kezelési költségek meg fognak kétszereződni, a mi ezimen mintegy 320.000 frt több kiadásnak felelne meg. E szerint ha a vámsorompó felállításának és kezelésének költségeit együtt 700—800.000 frtra tesszük, már igen bőven számítottunk.

De ha a fentebbi hátrányokat elősoroltuk, ha részrehajlatlanul akarunk itélni, egyszersmind meg kell említenünk azon pénzügyi és nemzetgazdasági előnyöket, melyek Magyarországra a külön vámterület felállításával hárulnak.

A fiscalis érdek figyelembe vétele mindenkor azoknak, kik ítélet hozatalra hivatvák, kötelessége, mert az állam jövedelmeinek szaporítása, különösen a közvetett adók által, egy oly feladat, melynek akkor még inkább kell megfelelni, ha az nemzetgazdasági hátránynyal nem jár, annál inkább pedig oly esetekben, midőn nemzetgazdasági szempontból előnyösnek bizonyul.

Minden államban irányadónak kell lenni e nézetnek, de még inkább oly államban, a melyben a kiadások és bevételek között nincs meg az egyen-

suly, a melyben tetemes fedezeti hiány létezik, kell ezen jövedelmek szaporítására igen nagy sulyt fektetni, mert csak rendezett pénzviszonyok között lehet az általános jólét biztosítva.

A külön vámterület felállítása tetemesen növelné az állam jövedelmeit. Ezen állításunk bebizonyításánál előre kijelentjük, hogy a kormány által előterjesztett statisztikai és egyéb adatokat fogjuk alapul venni, ugyanazt fogjuk tenni más alkalommal is és ez által ki akarjuk kerülni azon netaláni megtámadásokat, melyek saját adataink alaposága ellen felhozhatnának, de tehetjük ezt azért is, mert reméljük, hogy a kormány által előterjesztett vagy a kormányhoz közel állóktól bemutatott adatok is elégségesek leendének állításunk bebizonyítására.

A magyar államnak, illetőleg a magyar kincstárnak és a magyar nemzetgazdaságnak pénzbeli megkárosodása főleg 3 ponton tűnik fel.

1. Az indirect adóknál, főleg a cukor-adónál és seradónál, de továbbá a dohány-jövedéknél és a bélyegilletékeknél. Ebbeli megkárosodásunknak mérvét természetesen nem lehet pontosan kiszámítani, de némi tényálladéku szolgálhat, hogy maga a pénzügyminister ur a cukor- és seradónál való károsodásunkat mintegy 3 millió frtra teszi. Mi ezen számítást nagyon alacsonynak véljük, mert csupán a cukornál Magyarország behozatala (Ausztriából) már 1874-ben a magyar statisztikai hivatalnak igen hiányos adatai szerint is 278,000 métermázsát tett, és miután az adó métermázsánként a finomított cukornál 11 frt 18 krt tesz, a magyar fogyasztás által Ausztriának fizetett cukoradó, már ezen számítás szerint is 3 millióra rugna. Es köztudomásu, hogy a behozatal a cukorban tetemesen emelkedik évről évre, cukorgyáraink csökkenő versenyképességének ez természetes következménye.

Hasonló viszonyok vannak nemcsak a söradónál és dohánymonopoliumnál is, de itt a pontos számítás még újabb nehézségekkel jár.

2. Az indirect adók tárgyát képező termelvények kivitelénél a fizetett adó restitúciója ránk nézve szintén tetemes károsodást von maga után. Hogy mily összeget tehet e károsodás, szintén nem számítható ki pontosan. De irányadóul szolgálhat, hogy például a cukoradónál az adóvisszatérítés az utolsó években 6—7 millióra rugott, mely összegből Magyarország terhére 2—2 $\frac{1}{8}$ millió számított, holott mint tudjuk, Magyarország saját szükségletére sem termelt eleget és összes cukoradó bevételé alig tett 6—800,000 forintot.

Külön vámterület felállítása esetében mindezen összegek, melyekkel a magyar kincstár meg van károsítva, a melyek az indirect adóknál és restitúcióknál legalább 5—6 milliót tehetnek, a magyar kincstárba tereltetnének és annak jövedelmét is szaporítanák a nélkül, hogy a magyar adófizető polgárok ez által bárminemű új teherrel sújtatnának.

3. De legtetemesebb jövedelemszaporodást várhatnánk a vámokból. Jelenleg a magyar kincstár a vámjövedelmekből a monarchia közös vámbevételének csak 30° -ában részesül, a mi mintegy 3 $\frac{1}{2}$ millió frtot tesz. Ezen összeg csak onknál fogva, mivel azon cikkeknek legnagyobb része, melyeket Magyarország fogyaszt, nem külföldről, hanem Ausztriából hozatik be, csak csekély részét teszi azon összegnek, melyet a magyar fogyasztók e czimen tényleg fizetnek. Külön vámterület felállítása esetén az Ausztriából bejövő cikkek is, bár talán mérsékeltébb vám alá esnének, ezek után is megfelelő jövedelmünk lenne.

Hogy e főczimen mennyi jövedelemre számíthatnánk a nélkül, hogy a fogyasztókat jelenleg nem létező új terhekkel kellene sújtanunk, az kiderül

azon tényből, hogy a magyar statisztikai hivatal által közölt hivatalos statisztikai adatok szerint Magyarország behozatala Ausztriából az utolsó években következő értékösszegeket képviselt:

1870-ben	344	millió	frtot,	
1871	»	472	»	»
1872	»	488	»	»
1873	»	456	»	»
1874	»	452	»	»

mely összegeknek alig egy

negyedrésze esik a nyerstermények, félgyártmányok, s más nemzetgazdasági szempontból, erősen meg nem vámolható cikkek sorába, $\frac{3}{4}$ -ed része pedig vagy iparcikkek vagy gyarmati áruk, és hasonló természetű fogyasztási vagy fényüzési cikkek, melyek jelenleg is elég magas vámmal vannak sújtva.

A kormány által kiosztott, a vámügyi politikáról szóló műben az 1867-iki vámtarifák tételeinek alapul vétele mellett az elérhető vámjövédelm 24.900,000 frtra van számítva. Ha csak ezen összeget veszszük is számításba, akkor még azon esetben is, ha Ausztriával szemben 20%-kal kedvezőbb tételeket szabnánk, s ha a vámsorompók költségeire, mint már fentebb kiszámítottuk, 700—800,000 frt költségtöbbletet leszámítunk, vámjövédelmünk mintegy 24 milliót tenne, azon jelenlegi 3 $\frac{1}{2}$ —4 millióhoz képest 20—20 $\frac{1}{2}$ millióval többet.

Ha ezek szerint az indirect adóknál, a restitutióknál és vámoknál bizonyos kilátásban levő financialis előnyt összegezzük, ez Magyarországra nézve bátran tehető 25—26 millióra, sőt valószínűleg még többre; s ez oly összeg mely pénzügyi bajainkat mielőbb orvosolhatná.

Az állam pénzügyeire hasznosnak bizonyul a külön vámterület, de még inkább feltűnik ennek előnye közgazdasági szempontokból. Az önálló vámterület mellett lehetséges egyedül az, hogy Magyarország oly vámpolitikát kövessen, a mely földmivelési érdekeinek, és ipari igényeinek, és kereskedelmi viszonyainak egész mértékben megfelel, csak ezen feltétel mellett köthet oly vám- és kereskedelmi szerződéseket a külállamokkal, melyek ugy a behozatal, mint különösen a Magyarország részéről eszközölt nyerstermények kivitelének, az ország igényeinek megfelelők. Több államot magában felölelő vámszövetség az egyes államok külön érdekeit nem elégítheti ki, mert kölcsönös engedmények árán érhető el ez egyedül, de mindamellett előnyös lehet ezen szövetség oly államok között, a melyek a kereskedelem és ipar fejlettsége tekintetében egy szinten állanak, oly állam azonban, mely a földmivelés, ipar és kereskedelem terén a többieknél hátrább áll, ez, az ily szövetség káros voltát, ha nem is egyszerre, de mindenesetre időnként folytán behatóan érezné, mert ő mint gyengébb, lenne az elnyomott fél. Hogy Magyarországnak ez a helyzete, azt senki sem tagadhatja, mert senki sem fogja a magyar földmivelést a csehországi felsőbb fokra emelt gazdaságokkal, a mi kis iparunkat általában az osztrák államban megerősödött kézmű-iparral összehasonlítani akarni, — a nagy, vagyis gyári iparról szólni nem is kívánunk, mert azt mindenki tudja, hogy ez Ausztriában hatalmasan működik, míg hazánkban, fájdalom, a szeszipart kivéve alig létezik.

Egyenlő feltételek mellett, azaz egyenlő vámterületen, az osztrák és magyar ipar közötti versenyről szólni nem lehet, az egyik uralkodik, a másik csak tengődik, azért Magyarországon a földmivelési, gyári és kézműipar védelme elkerülhetlenül szükséges és ennél fogva ez a törvényhozásnak első feladata.

Csak igen röviden akarjuk még megemlíteni, hogy egyedül külön vám-

terület mellett volna lehetséges a főváros nagymérvű emelése, mely pedig minden államnak egyik főfeladata. Csak ezen említett esetben lehetne a főváros gyűpontja az iparnak és kereskedelemnek, magába foglalva ennek legfőbb szárait, az egész országra viszont jólétet sugározva. Csak ily esetben volnának meggátolhatók azon ország határain kiható divergentiák, a melyek most sajnosan tapasztalhatók.

Ha a törvény határozata szerint létrejönne a külön vámterület, ez esetben is a magyar törvényhozás feladatának tekintjük, hogy kellő figyelemmel legyen Ausztria érdekeire, mert sohasem szabad felednünk, hogy ez állammal szövetségben egy monarchiát képezünk, és hogy kölcsönös kötelességünk egymás irányában méltányos és jogosult érdekeinket figyelembe venni. Azért Ausztriát a többi külállamokkal egy osztályba tenni nincs szándékunkban, sőt határozottan kimondjuk, hogy az önálló rendelkezés esetében az Ausztriával kötendő kereskedelmi és vámegegyeséget, a többi külállamokkal egyenlő módon nem akarjuk elintézni, hanem figyelembe véve politikai helyzetünket, a megszabandó vámtételeknél Ausztriát kiváltságos engedményekben kívánnók részesíteni, és pedig aképen, hogy az osztrák áruknál a legkedvezményezettebb szerződésekkel szemben is tetemes százaléknyi vámleszállítás engedélyeztessék.

Magától értetik, hogy Ausztria részéről hasonló méltányosság volna követelendő. Legkevésbé kétkedünk abban, hogy osztrák részről ezen viszonyok méltányossággal nem fognának találkozni, mert meg vagyunk győződve, hogy ezen szomszéd államban a politikai helyzet is figyelembe fog vétetni, de ettől eltekintve, jól felfogott anyagi érdekei is győzedelmeskedni fognak, a hosszas alkudozások által előidézett feszültségen, vagy netalán létező ellen-szenveken, és azért bizton reméljük, hogy Ausztriával is csakhamar létrejönne a vámszerződés, mely tetemes engedményei mellett mégis képes volna a hazai ipart, a tülerős osztrák ipar ellenében, azon mérsékelt, de azért elegendő védelemben részesíteni, mely mellett a hazai ipar nemcsak hogy a jelen hanyatlásról megmentetnék, hanem hogy fejlődhetnék és megerősödhetnék, virágzásnak is indulhatna.

Tagadhataiban, hogy azon hátrányokkal szemben, melyeket a külön vámterület felmutat, számosak és nagyok azon előnyök, melyek Magyarországra, a vámügyben önrendelkezés esetében hárulnának, és azért ezeknek mérlegelésénél valószínűleg ez utóbbinak javára dőlné el az ítélet.

Mi alulírottak nem kívánunk elzárkózni ezen fényes képtől, melynek valódiságát kétségbe vonni nem akarjuk, hanem az Ausztriával folytatott hosszas alkudozások káros hatását beismerve, melyet ez a gazdaság, a kereskedelem, az ipar minden ágazatára gyakorol, bizonytalanságnak, ingadozásnak kitéve, mindezeket és mielőbb véget vetni óhajtva a jelen kétes helyzetnek, készek vagyunk beleegyezni egy oly szerződésbe, mely a két állam közti vámterületet a kitűzött időben továbbra is fentartaná.

Midőn azonban erre készeknek nyilatkozunk, egyszersmind határozottan kimondjuk, hogy ezen kötendő szerződés kell hogy véget vessen egyrészt azon világos, senki által sem tagadott megkárosításoknak, melyeket Magyarország a vám-visszatérítésnél, a fogyasztási adóknál szenved, másrészt, hogy ezen szerződés Magyarországra nézve, ha már nem is lenne előnyösebb, de legalább ne legyen hátrányosabb az eddig létező szerződésekénél. Nem fogadhatnánk el ezek folytán vámemeléseket oly áruknál, melyeket Magyarország nagy mértékben fogyaszt és egészben és nagyban a szabad kereskedelem irányát akarjuk követni, sőt tovább fejleszteni, mint

az e monarchiában már az 1854. év óta történt, mert a közös vámterület további fentartása mellett egyedül ezt tarthatjuk a helyes vámpolitikának.

A kormány által előterjesztett vámszerződési javaslat azonban nemcsak hogy a fogyasztási adóknak az eddigi mód szerinti beszedése által Magyarország eddigi általánosan elismert megkárosítását továbbra is fenn kívánja tartani, nemcsak hogy a szabadkereskedés elvét nem fejleszti tovább, nemcsak hogy ezt még a jelen állásban sem bírja megtartani, hanem ellenkezőleg védvamos reactionarius jelleget visel homlokán.

A monarchia határán kivitt szesz és czukornál a vám-visszatérítésre vonatkozólag az új egyezmény némi javítást tüntet fel, amennyiben ezen visszatérítés nem a quóta arányában, hanem mindkét fél által az illető adónemben elért nyert jövedelem szerint fog beszámíttatni az illető államnak; de mindamellett azáltal, hogy a fogyasztási adó két államban egyenlő módon rendeztetik és fizetendő, Magyarország kárt szenved, mert nem intézheti ezen fontos iparcikkek kezelését saját érdekei szerint.

A fogyasztási adóknak a mostani mód szerinti beszedése, pénzügyi és nemzetgazdászati szempontokból Magyarországra mennyire hátrányos, ezt bővebben nem akarjuk fejtegetni, mert mindenki előtt, ki ezen tárggyal foglalkozott, amugy is ismeretes, és senki által nem tagadtatik. A jelen állapotért nem akarjuk legkevésbé sem vádolni a 67-ki törvényhozást, mert ez időben a megkárosítás nem volt még kellőleg ismeretes, de jelenleg, midőn az mindenki által tudatik, és ezt még a kormány sem tagadja, hogy mindamellett Magyarország ezen megkárosítást, melyet sokan 4—8 millióra számítanak, hogy azt a kormány javaslata még a további 10 évre is fentartani kívánja, ezt nemcsak helyeselni, de felfogni sem vagyunk képesek.

A közös vámterület fentartása mellett ezen fentebbi bajok orvoslását egyedül fogyasztási ellenőrzési vonal felállításával vélnék elérhetőnek, mely minden, az alkudozásokból felmerülő keserűséget mellőzván, világosan és biztosan tüntetné ki azt, hogy melyik áru, melyik államból kerül és a szerint történnék meg az adóvisszatérítés, mint a fogyasztási adó lefizetése. Ezen fogyasztási vámvonal felállítása nem jarna igen nagy költséggel, mert az illető kereskedőknek és szállítóknak nem lévén érdekükben az áru eltagadása, reáják közömbös lévén az, hogy melyik állampénztárba foly be az általuk már lefizetett adó, nem volna szükség oly szigorú felvigyázatra sem, mint az áruk különbeni megvámolásánál. Fizetések sem történvén, pénztárak és az ezzel járó ellenőrzési hivatalok sem volbának felállítandók.

A mi a külállamokból behozott áruk vámját illeti, ezekre nézve megjegyezzük, hogy Magyarország földművelését védő vámok a tervezett szerződésben nem foglaltatnak, a gabona vámmentessége, melylyel eddig csak Rumánia és Németország birt, általánosságban kiterjesztetik. Nem akarjuk ezen eljárást kárhoytatni, mert a közös vámhatár mellett a szabad kereskedés hívei lévén, a gabona vámmentessége ellen sem teszünk kifogást. Bizonyos vámemelés történik élő állatoknál, azonban ezek részben jelentéktelenek, részben pénzügyi vámoknak tekinthetők.

Egészen másképp áll azonban a tervezett vámtarifa a gyár- és iparcikkek tekintetében. Igaz, itt is történnék leszállítások, de csak azon arucikkeknel, melyek előállításában az osztrák ipar oly erős, hogy ezen leszállítás mellett is egészen uralja ugy az osztrák, mint különösen a magyar fogyasztó piacot.

Ilyenek: pamut-fonalak 12. számú 1. nyers állapotban most 6 frt,

eddig 8 frt, 2 felhívítve vagy festve most 10 frt, eddig 12 frt. (IX. szövő és kötő-anyagok és fonalak 30. a.)

Pamutárúk 1. nyers állapotban most 32 frt, eddig 40 frt, 3. tarkán szövő most 60, eddig 80 frt, 2. fehérítve vagy festve most 50, eddig 80 frt, f) szőtt pamut belek stb. most 24 frt. eddig 30 frt (X. szőtt és kötött áruk 1. 3. b) 2. jegyzet f.); gyapju áruk a) pokrócok stb. most 9 frt, eddig 10 frt, b) színnyomat nélküli hevederek most 30 frt, eddig 40 frt. (X. szőtt és kötött áruk 38. a) b.)

Azon cikkeknel azonban, melyek eddig a külföldről is hozattak, és melyek behozatala által a magyar fogyasztó nem volt kénytelen, hogy az osztrák árukat, melyek sokkal drágábbak, megvegye, tetemes vámemelés történik, és pedig nem csak az egyes sorozatokban, hanem az által és pedig főképp, hogy újabb osztályozás ajánlatik, a melynek következtében az olcsóbb osztályban levő áru a drágábbá tétetvén, nem csak a magasabb vámemelést kénytelen viselni, hanem az új osztályozás általi magasabb fokozatot. p. o.:

pamut-fonalak d) hármásával vagy többesével sodrott fonalak, most 20, eddig 18 frt, (IX. szövő és kötő anyagok d.) szőtt és kötött áruk vagy finom sima vagy mustrás szövetek most 60, eddig 40 frt, (X. szőtt és kötött áruk c.) Legnagyobb emelés tűnik fel a gyapju áruknál: c) külön meg nem nevezett gyapju áruk most az új suly szerinti beosztás következtében ezen áruk nagy része többet fizet, legfeltűnőbb azonban az, hogy azon könnyebb fajta olcsó gyapju kelme, melynek négyszög métere nem nyom 450 grammot, eddig a kallott áruk közt lévén, fizetett 100 kilotól a német szerződés szerint 40 frtot, az angol conventió szerint 30 frtot, most fizet 80 frtot. — Ez csak ugyanoly roppant emelés, a melynek következtében a szakértők nyilatkozata szerint ezen áru behozatala lehetlenné válik.

Hogy ezen tervezett tarifa az osztrák ipar érdekeit tartja egyedül szem előtt, még jellemzi az is, hogy azon félgyártmányok vámját, mely félgyártmányokat az osztrák ipar feldolgoz, leszállította és pedig XII, csoport 44. tétel b) kaucsukszálak, más anyagok nélkül vagy csak nyerspamut, len vagy gyapjufonallal körülfontva most 1 frt 50 kr., német szerződés szerint eddig 36. e) körülfont gummiszálak 12 frt, ugyanazon csoport ugyanazon tétel c) keményített kaucsuk stb. 6 frt, eddig német szerződés szerint 36. e) 12 frt, ellenben Ausztriában is előállított kész-áru vámjá felemeltetett. — Ugyanazon csoport ugyanazon tétel g) ruganyos szövetek, stb. 70 frt, eddig német szerződés szerint 45 frt. [XII. 44. b) c) g.)]

Az új tarifa elfogadása mellett, mint különös előnyök, és mint recompensatio a fogyasztási adóknál a kormány által is elismert megkárosításért föltüntetettek az ugynevezett pénzügyi vámok és azokból nyerendő több államjövedelem.

Ezek között első helyet foglal el a petroleumra vetett nagyobb vám, 100 kilora terveztetik 8 frt vám; eddig 1 frt 50 kr volt. A petroleumnak fogyasztása a legutóbbi évnek kimutatása szerint a két államban megközelítőleg a juta arányában történik. — A közvetett adó ezen nevelése által nekünk jutandó több jövedelmet, tehát mi magunknak fizetjük, és azért nem tudjuk belátni, hogy miért képezhetne az Magyarországra nézve recompensatiót.

De a petroleum vámjának ily iszonyu emelését különben sem helyeseltetjük, mert ez által a pénzügyi jövedelem csökkenne, vagy legalább nem növekednék oly gyorsan, mint az eddig tapasztaltak azt feltűntetik. — A petroleumot hazánkban mindenki, és így a kisiparos és legszegényebb föld-

mivelő is használja. A kis iparosnak alkalmat nyújt szorgalmának kifejtésére és hosszabb munkálkodásra ezen jó és olcsó világító szer, a szegény földműves szobáskája is tökéletesen ki van ezzel világítva. — Ily nagy emelés a tengődő kis iparos ezt nem fogja használhatni és a földműves szegényebb osztálya nélkülözni fogja ezt, és ismét be fog állni a sötétség és a télenesség azon csekély térfogatu, de annál számosabb emberi lakokban, a melyekben eddig munka és világosság létezett, — hisszük, hogy mindenki beösméri művelődési szempontból is ezen nagy adóemelésnek kártékony hatását, és azért itt azt bővebben fejtegetni nem kívánjuk. Belátjuk mindazonáltal, hogy ezen fogyasztási cikk vámemelést eltűr a nélkül, hogy a fogyasztás csökkenni és azért az eddigi vám megkettőztetését, azaz 1 frt 50 krról 3 frtra való emelését 100 kilora, hajlandók lennénk elfogadni.

A második cikk, mely ezen tervezett vámoknál mint főtétel szerepel, a kávé. — Ennek vámját 16 frtől 24-re szándékoznak emelni.

Ily nagymérvű emelést nem vagyunk hajlandók elfogadni, mert a szellemi és egészségi szempontból annyira káros pálinka-ivásnak hatható ellen-szerűül bizonyult a kávé. — Továbbá ez a szegényebb középosztálynak, különösen a városokban, egyik főtáplálékát képezi. Igaz, hogy ezen élelmi cikkből kevesebb fogyasztatik Magyarországon, mint a quota árnya, és hogy ezen emelés által Ausztria lakossága sujtatnék inkább, de mi Ausztriát mint szerződő felet tekintjük és azért lakosságának érdekeit is figyelembe kell hogy vegyük. A kölcsönös megkárosításra alapított compensatio, vagy recompensatio elvét általában nem helyeselhetjük.

A pénzügyi vámok sorozatában figyelemre méltók a déli gyümölcsökre, rizsre stb. szándékoltt vámemelések. Ha azonban Olaszországgal kívánunk vámsovetséget kötni, előnyök kivívása szempontjából ezen tervezett vámokat ismét ellenengedményként leszállítanunk kell és azért ezek számításba nem vehetők.

Meg vagyunk győződve, hogy azok, kik a vámemeléssel aránylagos nagyobb pénzügyi jövedelmet remélnék, e tekintetben csalatkozni fognak, mert a jelen nyomott pénz- és kereskedelmi viszonyok között, de különben is, az áruk megdrágulása következtében a behozatal csökkenni fog. Az iparcikkek behozatalának apadása által tagadhatlanul fog nyerni az osztrák ipar Magyarországróvására, de lesz eset, midőn az osztrák gyárak nem pótolhatván a külföldi árut, mint p. o. az olcsó angol ugynevezett gyapju áruknál, az eredmény egyedül az leend, hogy kisebb lévén a behozatal, kevesebb lesz a jövedelem és kevesebb ember fog járni ezután posztó ruhában.

A tervezett új vámtarifára vonatkozó törvényjavaslat XIII. cikke kimondja, hogy a kitett vámdíjak aranyban fizetendők. A monarchiában nem létező az arany-valuta, ezen aranyban fizetendő vámok ez indokból nem igazolhatók, nem egyéb ezen intézkedés, mint az amugy is magas védvámoknak egy újabbal tetőzése. Azon árunál, melynek vámtétele névlegesen az eddigi marad, a vámemelés a mostani arány-agio 15%-t képezend, természetes hogy ily áruknál, melyeknek vámtétele emeltetni szándékoltatik, a vámnak aranyban fizetése által ezen vám aránylagosan növekedni fog. Ezen elősorolt okokból a vámoknak, ugy mint eddig, ezüstben leendő fizetését óhajtjuk.

Azon életbevágó, nagyszámu hátrányokat, melyeket a tervezett vámtarifa tulzott emelése által Magyarország jólétének okoz, és melyek az aranybani vámfizetés által még fokoztatnak, még tetőzi az, hogy ezen tarifa nem ugy mint a jelenben érvényes a külállamokkal kötött szerződéseken alapul, hanem az egy autonom, vagy ha ezen elnevezés jobban tetszik, egy általános tarifát képez. Az eddigi állapotnak meg volt azon előnye, hogy bizto-

sitva voltunk azon állam részéről, a melylyel szerződésben éltünk, hogy a tőlünk kivitt áruk a legkedvezményezettebb nemzetek áruival egyenlő mérsékelt megvámolás alá estek és tudtuk, hogy bizonyos évek során át a vámok egyenlők maradandanak és erre alapítottuk számításunkat. Ezen vámtarifa azonban nem lévén külföldi szerződésekre alapítva, és mint önálló tarifa csak a behozott áruk vámtételeit állapíthatván meg, a kivitel iránt, sem a vám magasságára, sem állandóságára nézve legkisebb biztosítékot sem nyújt. A külállamok, melyeknek a monarchiába behozandó iparczikkei ezután magasabb vámok alá fognak esni, visszatörllásként a mi általunk kivitt árukra vámemeléseket vagy vámenteseknél új vámokat fognak szabni. Mi leend ez esetben kivitelünkéből? Mi magyarok nehéz körülményeink közt úgylis alig bírunk a külpiaczkokon terményeinkkel és iparczikkeinkkel más államokkal versenyezni. Hiszi-e azt valaki, hogy a nagyobb vám által és talán nagyobb szállítási költség által is nyomva, és ennek folytán kedvezőtlenebb helyzetbe jutva, fogunk-e ezen versenytéren tovább küzdhetni, vagy csak megjelenhetni is. Ezen általános tarifa pedig ezen állapotot idézi elő.

Ezen nagy bajt a vámszerződést előterjesztő kormány maga is érzi, és azért az általános vámtarifáról szóló törvényjavaslat III. cikkében kimondja, hogy áruk, melyek oly államokból jönek, melyekben a monarchiából érkező áruk más államokénál kedvezőtlenebb bánásmódban részesülnek, 10%-nyi vámemeléssel, vagy ha vámentesek, 5°/_o érték vámmal sújtatnak.

A vámügyi bizottság ezen cikket oda módosította ugyan, hogy a 10, illetőleg 5°/_o emelés a törvényben nem mondatik ki, hanem a retorsió meg-tétele és nagyságának meghatározása a kormányra bízatik. Ezen módosítás az eredetnél még rosszabb, mert ez lehetővé teszi, hogy még 10—5°/_o-on felül alkalmaztassék a visszatörllás és az egészet bizonytalanságba helyezi.

Mindenekelőtt megjegyezzük, hogy ezen intézkedést nem tartjuk az igazsággal sem megegyeztethetőnek, mert egy külállamtól azt követelni, hogy azon külállammal, a melylyel vám- és kereskedelmi szerződése van, és a mely ennek folytán az illető államnak viszont engedményeket tett és kedvezményeket nyújt, bennünket, a kik ezen általános tarifával mindezt nem tesszük, hanem talán ennek ellenkezőjét, hogy minket mindennek dacára azzal egyenlő osztályba tegyen és kedvezményben részesítsen, jogos követelésnek nem tartjuk.

De ettől eltekintve is, mi leend ezen visszatörllásnak az eredménye, a legtöbb esetben az, hogy a külállam a magas általános tarifák következtében a magyar terményre nagyobb vámot vetvén, mi magyarok veszítünk: a tőle bejött iparczikk, melyet mi fogyasztunk, vámja a törvényjavaslat szerint visszatörllásként emeltetvén, mi ismét veszítünk és így kétszeresen verjük meg magunkat.

Hogy az előterjesztő kormány maga is előre látja azon sebeket, melyeket ezen általános tarifa a nemzeten ütni fog, ezt az is bizonyítja, hogy kész volt elfogadni mintegy enyhítő hatásként a vámügyi bizottság azon határozati javaslatát, mely szerint a kormány vám- és kereskedelmi szerződések kötésére utasittatik. Ez azonban nem tekinthető egyébnek, mint jámbor óhajtsáknak, mert nem tehető fel, hogy külállamok magukat kényszerítve lássák velünk vám- és kereskedelmi szerződések kötni, melyek az általános tarifában foglalt és főkép az ő iparczikkeiket érintő emelések által rosszabbak az eddigi létezőknél; a német birodalommal folytatott alkudozások és ennek eredménytelensége is e mellett tanuskodik.

Mi legkevésbé sem tagadjuk, miszerint igenis lehetséges, hogy külállamokkal vámszerződések köttessenek, de csak úgy, hogy ha az osztrák ipart

védő magas védvami tételek az illető külállam méltányos igényeinek figyelembe vételével lejjebb szállíttatnak. De ennek eléréséhez újabb tárgyalások és megállapodások szükségesek, az osztrák és magyar kormányok és törvényhozások között. Fognak-e az osztrákok az iparukat védő vámokból engedni, sikerül-e a magyar kormánynak a már akkoriban mindkét félre nézve kötelező erővel bíró osztrák-magyar egyezményt ily irányban megváltoztatni, azt bátrak vagyunk a tapasztaltak után némileg kétségbe vonni.

Nem létezik állam, a melyben a szabad kereskedés vagy ezzel ellenkezőleg a védvám kizárólagosan a végtelenig keresztül volna vive, de azért minden állam vám- és kereskedelmi politikája vagy az egyik, vagy a másik irányt követi. Nem így van ez a tervezett törvényjavaslatnál. Ez a szabad kereskedés elvét követi azon terményeknél, melyeket Magyarország elad, mint p. o. a gabonaneműeknél, és a védvámot alkalmazza azon iparcikkeknél, melyeket Magyarország fogyaszt, p. o. gyapot- és gyapju- cikkekénél, és ezen vámpolitikának ennek következtében az leendő következménye, hogy a mit Magyarország elad, azt ezután aránylag olcsóbban kell hogy tegye, a mit pedig venni kénytelen, az védve levén, drágább leendő.

Roszbabb és károsabb leendő tehát Magyarországra nézve a tervezett szövetségi törvény és vámtarifa, ha az csakugyan életbe lépne, azon állapotnál, melyet talált 1875-ben a kormány és mindazonáltal a kormány, mely amazal sem volt megelégedve, mert csak azért történhetett a felmondás, mert egy hátrányosabb szerződésnek elfogadását ajánlja a magyar törvényhozásnak.

Az általunk eddig elmondottak egy része vonatkozik a tervezett szövetségi törvény azon cikkeire, melyeket nem helyeselünk, és elfogadhatónak nem tartunk, azért most, midőn a törvényjavaslatról kívánunk szólni, ismétlésekbe nem akarván esni, azokat újból nem soroljuk elő, fentartván magunknak, hogy a fő-, valamint némely kisebb kérdésekre formulázott ellenindítványainkat beadjuk azon esetben, ha csakugyan ama törvényjavaslat tárgyalása elfogadtatnék.

Az osztrák-magyar Lloyd gőzhajózási vállalattal kötött hajózási és postaszereződésre vonatkozólag a bizottságétól eltérő véleményünket külön beadni bátrak levén, csak a törvényjavaslat 22. cikkére nézve akarjuk kimondani azon nézetünket, hogy ezen törvényjavaslat törülni akarván a jelen törvény ugyanazon cikkének azon határozatát, mely szerint a szövetség 5 év letelte után fölmondható, ezen szerződésnek minden körülmények között 10 évre leendő fentartását rendeli el. Mi ezen újítást határozottan roszaljuk és az eddigi 5 év utáni felmondást kívánjuk megtartani és pedig azért, mert még eddig nem találkozott senki, a ki előnyösnek mondotta volna ezen tervezett szerződést; rosz szerződést pedig jobb, ha rövidebb időre kötünk, mintsem hogy ezt hosszú időre megállapítván, ez időben kötött kézzel kelene, hogy nézzük a szerződés káros hatását.

Mi alólirottak felfogva a szónyegen lévő nemzetgazdászati ügyek fontosságát, heismerve azok roppant horderejét, a melyet azok Magyarország, ha nem is felvirágozására, mert ezen szomorú időkben azt alig remélhetjük, de további alkotmányos utoni megélhetésére gyakorolnak, lelkiismeretesen a legnagyobb nyugodtsággal mérlegeltük az elébünk terjesztett kérdéseket. Nem hunyhatunk szemet azon tagadhatlan nagy előnyök előtt, melyeket az 1867: XII. törvényben alapított önrendelkezési jog Magyarországra gyakorolna, de figyelembe kell hogy vegyük az 1867. törvény 59. §-ának azon rendelkezését, mely szerint Magyarország és ő Felsége többi országai között az érdekeknek kölcsönös érintkezései fontosak és számosak lévén, kész az or-

szágyülés arra, hogy a kereskedelmi ügyekre nézve egyrésről a magyar korona országai, másrésről ő Felségének többi országai között időnként vám- és kereskedelmi [szövetség kötéssék, az alkudozásokat ezen cél-érése végett tovább folytatni.

Ismerve azon bonyodalmakat, melyeket az Ausztriával több mint 2 éven át folytatott alkudozások eképeni vezetése ez ideig immár előidézett, de főkép szem elől nem tévesztve azt, hogy a mennyire csak Magyarország helyzete és érdekei engedik Ausztriával, melytől viszont hason érzelmeket várunk, való jó egyetértést megőrzeni, vagy ha az nem léteznék, azt megnyerni feladatunk.

Készek vagyunk a törvényhozás által megszabandó időre a külön vámterület előnyeit mellőzván, a vámközösség terére lépni, de csak azon esetben és azon feltételek mellett, ha a monarchia által eddig követett szabad kereskedelmi irány, ha nem is fejlesztetik, de legalább fentartatik és ennek folytán készek vagyunk elfogadni mindazon vámtételeket, melyek ezen szerződés felmondásakor léteztek, ebből folyólag az aranyvámokat mellőzván, csak azon világos megkárosodást, a melyet Magyarország a fogyasztási adók és az ennek folytán igazságtalan visszatérítés folytán szenved, kívánjuk a fogyasztási vonal által orvosoltatni. Bizton remélhető, hogy ezen az alapon, a melyen eddig a külállamokkal szövetségben éltünk, ezen szerződések újból meg lesznek köthetők és az által a monarchiára és különösen Magyarországra az autonom tarifa által előidézett elszigeteltség meg leend szüntethető.

Mindezek folytán, minekutána a vám- és kereskedelmi szövetségről és az általános vámtarifáról szóló törvényjavaslatokat olyanoknak tartjuk, hogy azok a részletes tárgyalás által és alkalmával sem javíthatók meg, ezeket általánosságban a részletes tárgyalás alapjául sem fogadhatjuk el, hanem mely tisztelettel kérjük a tisztelt képviselőházat, méltóztassék a kormánynak utasítást adni következő határozat hozatala által.

Határozati javaslat.

A képviselőház a kormányt utasítja arra, hogy az ő Felsége többi királyságai- és országaival kötendő vám- és kereskedelmi szövetség felett folytatandó tárgyalásoknál az 1867: XII. törvény rendelete szerint járjon el és igyekezzék a vám- és kereskedelmi szerződést újból megkötni akkép, hogy a letelt szerződés által Magyarországnak a fogyasztási adók beszedésénél és a vámvisszatérítéseknél mindenki által beismert sérelmei a jövőben orvosolva legyenek. Továbbá tartsa feladatának törekedni arra, hogy ha nem is fejlesztve, de legalább fentartva a monarchia által eddig követett és üdvösnek bizonyult szabad kereskedelmi irányt, az 1875-ben érvényben levő vámtételek alapján a monarchia és a külállamok között az eddig fenállott vám- és kereskedelmi szerződések meghosszabbíttassanak vagy újból megköthessenek. Azon esetben pedig, ha az osztrák törvényhozás a szövetségnek ily módoni megújítására hajlandó nem volna, a fentemlített törvény értelmében a külön vámterület életbeléptetése iránti javaslatát a kormány a magyar törvényhozás elé mielőbb terjeszse be.

B. Simonyi Lajos s. k.

Mudrony Soma, s. k.

II.

Különvélemény,

az „osztrák-magyar Lloyd“ gőzhajózási vállalattal kötött hajózási és postaszerződés tárgyában.

A pénzügyi bizottság többsége a kormány által beterjesztett törvényjavaslatot lényegesen módosította, a mennyiben a trieszti Lloyd évi subventióját, a kormány által javaslatba hozott két millió forint helyett a Fiume-Liverpool-, Triest-Calcutta, Triest-Singapore és Triest-Bombay vonalak elejtésével 1.300,000 frtban javasolja megállapítani.

Ámbár pénzügyi helyzetünkben e módosítás nagymérvű méltánylást érdemel, s bár elismervén, hogy a pénzügyi bizottság által módosított szerződés kevésbé káros és kevésbé rossz, mint a kormány eredeti javaslata: a pénzügyi bizottságnak alólírott tagja az így módosított szerződésnek elfogadását sem ajánlhatja a t. képviselőháznak.

Jelenlegi pénzügyi helyzetünkben, mely a legszigorubb takarékossgot írja elénk: Magyarország ily luxus-kiadást egyáltalában nem engedhet meg magának.

A Lloyd gőzhajózási vállalatnak subventionálása Magyarország szempontjából, Magyarország érdekeit tekintve, alig egyéb egy luxus-kiadásnál.

A kormány indoklásában mindenekelőtt politikai indokokból ajánlja a Lloyd-szerződés elfogadását; kiemeli továbbá azon szolgáltatokat, melyeket e gőzhajózási vállalat a posta-szolgálat közvetítése által tesz és csak utolsó sorban emeli ki azon kereskedelmi érdekeket, melyek e társulat segélyezése mellett szólnak.

Alólírott az indokolást mindenekelőtt kénytelen megfordítani s a kereskedelmi érdekekre fektetni a fősúlyt, mert politikai érdekek első sorban ott fejlődnek s postaközlekedésre is ott van szükség, hol már egy bizonyos kereskedelmi forgalom létezik. A mely országhoz nem fűznek minket anyagi és kereskedelmi érdekek, ott sem politikai actióra és tüntetésre, sem postai közlekedésre nincs szükség.

Magyarország kereskedelmi érdekei egyáltalában nem indokolják a Lloyd-vállalat subventionálását. Magyarországot kereskedelmi érdekei ez idő szerint nyugot és kelet felé vonzzák. Lehet, hogy ez abnormis állapot, de tényleg létezik s számolnunk kell vele. Kivánatos lenne mindenesetre, hogy Magyarország iparczikkei számára meghódítsa a keleti piacokat, de ettől ma nagyon távol állunk, s az oly közgazdasági politika mellett, minő a kormány ugynevezett kiegyezési javaslataiban kifejezést nyer, kétséges, hogy a magyarországi ipar, a sokkal fejlettebb ausztriai iparral szemben, képes leendő valaha meghódítani a keleti piacokat. Tény az, hogy Magyarországot ma a kereskedelmi érdekei nyugot felé, vonzzák; itt találja nyers terményei számára a legjobb vevőket s legbiztosabb fogyasztókat, valamint saját szükségleteire nézve a legnagyobb s legdusabb piacokat.

És ez nagyon természetes, Magyarország nyerstermelő ország, a keleti tartományok is azok, — mi is nyers terményeket viszünk ki, azok is, — mi iparczikkeket hozunk be, azok is. Ennélfogva mi ez időszert nem vagyunk egymásnak vevői; ellenkezőleg ugyanazon kínálattal s ugyanazon keresettel jelenvén meg a nyugati közös piacokon, ez időszert egymásnak versenyző-

társai vagyunk, melyek a közös piacon, nyugaton egymás kárára lefelé szorítják a nyers termények árát és ugyanazon mérvben felfelé emelik az iparcikkek értékét. Magyarország tehát nem sokat kereshet a keleten; s ha valaha kereskedelmé a kelet felé nagyobb lendületet is nyerend, ez utját nem a tengeren veendő, hanem részint a Dunán, részint azon vasúti-vonalokon, melyek nemsokára Magyarországot a legrövidebb s legegyszerűsebb módon össze fogják kötni a kelettel.

Egészen mások Ausztria érdekei. Ausztriának érdekében van felkeresni a legtávolibb piacokat is, részint hogy iparcikkeinek kelendőséget szerezzen, részint hogy távolibb országok nyersterményeit is megnyerhesse. Ausztriának érdekében van tehát a Lloyd-társulatot subventionálni. A Lloyd hajói osztrák iparcikkeket visznek ki a keleti piacokra s orosz gabonát hoznak vissza az osztrák piacokra; kelendőséget szereznek tehát az osztrák gyártmányoknak, és versenyt teremtenek az osztrák piacokon, a magyarországi nyersterményekkel szemben. A Lloyd subventionálása tehát lehet osztrák, de semmi esetre sem magyar érdek.

Sajnálattal nélkülözzük a ministeri indokolásban azon adatokat, melyekből következtetést lehetne vonni azon szolgálatokra és eredményekre, melyeket a Lloyd-vállalat kereskedelmünk érdekében tesz.

Egyáltalában nem tudjuk meg azon indokolásból, hogy vajjon a Magyarországból való kivitel és a behozatal, mely a Lloyd hajóin közvetített; arányban állt-e azon összegekkel, melyekkel Magyarország a Lloyd subventionájához hozzájárul? Ily részletes adatok hiányában kénytelenek vagyunk csak egész általánosságban hivatkozni Magyarország keleti kereskedelmének jelentéktelenségére, mely egyáltalában nem indokolja azt, hogy ezen ürügy alatt évenként több százezer forintra menő áldozatot hozzunk.

Egyébiránt azon politikai befolyás is, mely a Lloydnak tulajdonítatik — nagy mértékben túlozva van. Tény, hogy ez a trieszti hajózási vállalat idegen tengerparton s idegen kikötők közt igen élénk kereskedelmet folytat azon subventionálásával, melyet az osztrák-magyar monarchiától postajáratok czimén és állítólagos politikai tekintetéből nyer. De az osztrák-magyar monarchiának nem lehet feladata subventionálni egy társulatot azért, hogy az idegen tengerparton s idegen országok közt folytasson kereskedést s tartsa fel a közlekedést. Azon politikai befolyás, melyet ezen az uton gyakorol a monarchia, szerfölött ingatag alapon áll.

Miután a Lloyd-társulat subventionáltatását Magyarország kereskedelmi érdekei nem követelik, sőt határozottan ellenzik, az ország jelenlegi pénzügyi helyzetében pedig állítólagos, de nem mérlegelhető politikai tekintetéből egy százezerekre menő évi teher elvállalása egyáltalán nem lenne indokolt: a Lloyd-vállalattal kötött szerződés elfogadását nem ajánlhatom.

Lukács Béla, s. k.

az állandó pénzügyi bizottság tagja.

III.

Különvélemény,

az osztrák-magyar Lloyd gőzhajózási vállalattal kötött hajózási és posta-szerződésről szóló törvényjavaslathoz.

Noha az 1867-ki XII. t.-cz., valamint a vám- és kereskedelmi szövetségről szóló törvényjavaslat értelmében sem a hajózás ügye, sem a postaügy nem tartozik az ugynevezett közös-ügyek sorába, s ezen ügyeknek közössé tételétől a magyar törvényhozás és az eddigi kormányok is határozottan idegenkedtek, s mindazonáltal a Lloyd-társulatról szóló törvényjavaslat értelmében e társulat közös társulatnak tekintetik, s arra nézve a közösség minden consequentiái keresztül vannak vive.

Ezen körülmény már magában véve is indokot képezhetne arra nézve, hogy a társulattal kötött szerződés elvettessék; mert ha az 1867-iki törvényhozás szabatosan megvonta a határt a közös és nem közös-ügyek között, nem kívánatos, hogy e határon túllépés történjék ismét. — E túllépés nem is indokolható sem politikai, sem finanziaalis, sem nemzetgazdasági okokkal. — Ha a vasutakra nézve, melyek között pedig egy némelyik a monarchia mindkét birodalmának területén átvonul, a közösség mellőzése semmiféle hátránnyal nem járt, ha a postára és távirdára nézve, melyek pedig a Lloyd-társulathoz épen nem kisebb fontosságú állami érdekeknek szolgálnak és sokkal bensőbb és gyakoribb érintkezést indicálnak, a teljes önállóság fennakadást nem okozott, sőt minden tekintetben üdvösnek bizonyult, nincs okunk feltenni, hogy épen e tengeri hajózás és a tengeri postaszolgálat tenné szükségessé az oly kivételt, mely, minden más hátránytól eltekintve, idővel az analogia erejénél fogva talán arra is indokot szolgáltatnak, hogy a centralistikus hajlammal bírók, a most említett hasonló ügyeknek közössé tételét is kívánhatnák.

De a közigazgatás gyakorlati kívánalmai szempontjából sem javasolható a Lloyd-társulat ügyének közössé tétele, mert maga a törvényjavaslat is a szerződést hajózási és posta-szerződésnek nevezi, e szerint annak ügye adminisztratív szempontból leghelyesebben azon szakministerium által vezethető, melynek ügykörébe a hajózás és a postaügy tartozik, nem pedig a közös külügyministerium által, melynek hivatása a monarchiának a külállamokkal szemben, nem pedig egy érdektársulattal szemben való képviselése, s mely hajózási és postaügyi szakközeggel nem is rendelkezik.

E szerint még azon meg nem engedhető esetben is, hogy ha a magyar állam nem volna azon helyzetben, hogy a magyar birodalom hajózási érdekeinek felkarolására önálló vállalat létesítéséről gondoskodhassék, és okvetlenül arra volna utalva, hogy a már létező és működő idegen társulattal megalkudjék, ezen esetben is sokkal kívánatosabb volna a társulattal önállóan szerződni s a netaláni állami subventió mérvét a magyar birodalom érdekében teljesített szolgálatokhoz mérve megszabni, s különösen a magyar államnak e vállalathoz való viszonyából eredő mindennemű ügyeket, mint a hajózási ügykörhöz tartozókat az illető magyar szakministerium alá rendelni.

De ezektől eltekintve, nem tartjuk a Lloyd-szerződést elfogadhatónak azon szempontok indokából sem, melyekből azt a kormány elfogadásra ajánlja.

A kormány előterjesztésében ugyanis három szempontot állít előtérbe,

midőn kiemeli, hogy a szerződés: 1. politikai, 2. postaszolgálat és 3. kereskedelmi szempontból bir fontossággal.

A mi először a politikai tekintetet illeti, ezek a Lloydra vonatkozólag a kormány által előterjesztett indokolás szerint is arra redukálódnak, hogy a Lloyd keleten ismerteti és mutogatja a közös lobogót. Senki sem méltányolja jobban, mint mi, Magyarországnak és általában a monarchiának keleti hivatását, de meggyőződésünk szerint az e hivatás teljesítéséhez szükséges befolyás egészen más eszközöktől függ, mint azon mérőben tartalom nélküli külsőségektől, hogy néhány keleti kikötőben, melyikkel kereskedelmünk alig van, a lobogót mutogassuk. Ha e tekintetben monarchiánk Oroszországgal vagy akár Olaszországgal versenyezni akar, sokkal helyesebben cselekednék, ha a befolyást szerző valódi tényezőkre, nem pedig a pusztá látszatra fektetne súlyt.

A második szempont, melyre a kormány előterjesztése súlyt fektet, a postaszolgálat érdeke. Erre nézve megjegyezzük, hogy ezen szempont a távirdák keletkezése óta és a vasuti hálózatnak kiterjesztése által igen nagy részben elvesztette előbbi jelentőségét, a mennyiben az eddig fontosnak mutatkozott nemzetközi postaküldemények nem többé a Lloyd hajóin, hanem részint vasuton, részint a vasutakhoz csatlakozó más hajózási vonatokon szállíttatnak.

De különben is a postaszolgálat csupán azon esetben bir nagyobb fontossággal, ha létezik oly alany, mely e szolgálat előnyeit élvezi, s ez a kereskedés. A birodalom határain túl a postaszolgálati érdek csupán a kereskedelmi érdeknek egyik accessariumát képezi. Ily értelemben fogja azt fel például Anglia, mely a postaszolgálat érdekében hozott áldozatokat a kereskedelem érdekeiben hozottaknak tekinti és olyanoknak, melyek a kereskedelem útján az ország számára többszörösen visszatérítettnek.

Ha nem akarjuk is tagadni, hogy Ausztriának ezen szempontból talán érdekében állhat némely keleti kikötőkkel való direct postahajózási összeköttetés, amennyiben ama kikötőkkel némi kereskedelmi összeköttetései vannak, de Magyarország szempontjából ez összeköttetések, a mennyiben azokat a Lloyd közvetíti, alig birnak számbavehető fontossággal, a mennyiben kereskedelmi összeköttetésünk alig több a semminél és mindenestre oly csekély értékűek, hogy legfeljebb egy-két száz vagy ezer forintnyi segílyt indokolhatnának.

És e ponton érintenünk kell a kormány előterjesztésében kiemelt harmadik szempontot: a kereskedelmi érdekét. Mi nem csak elismerjük, hanem határozottan hangsúlyozni kívánjuk, hogy a magyar birodalom kereskedelmi érdekei különös tekintetbevétel igényelnek és őszinte meggyőződéssel valljuk a kormány előterjesztésének azon tételét is, hogy a tengeri kereskedésre s kivált tengerentúli összeköttetésekre nagyobb figyelmet kell fordítanunk, hacsak jövőre is nem akarunk minden nevezetesebb tengerentúli cikkre nézve más államok közvetítésével élni. Azonban épen ezen követelmény iránti meggyőződésünk azon következtetésre vezet bennünket, hogy a Lloyd-szerződést el ne fogadjuk, hanem annak mellőzésével oly társulat létesítéséről gondoskodjunk, mely hazánk érdekeinek szolgáljon és a magyar nemzetgazdaságnak ez irányban való kívánalmait teljesíteni nemcsak akarja, hanem tudja is.

A Lloydnak eddigi forgalmi politikája mindaddig egészen ellenkező irányt követett, mint a mit Magyarország érdeke megkövetelt, sőt bátran állíthatni azt is, hogy a Lloyd eljárása és az általa elért eredmények mindaddig Ausztria érdekeit sem elégitették ki. Elég e tekintetben azon — a kormány előterjesztésében is hangsúlyozott — tényre hivatkozni, hogy (a Lloyd-

nak régi fenállása és bőséges subventionálása daczára) „a legvezetesebb gyarmatcikkek, pl. petroleum, kávé, rizs, pamut stb. nem tengeri kikötőinkből, hanem Hamburgon vagy más német kikötőn át a német határon jutnak hozzánk.“ E tény kiáltó tanúsága annak, hogy a Lloyd nem szolgálta helyes módon és kielégítő mértékben sem Magyarország, de még Ausztria érdekét sem, mert ama tömeges mennyiségben behozott és állandó, biztos terhet szolgáltató árukat elhagyta terelni a természetes olcsóbb utról a sokkal költségesebbre s azért gazdaságilag káros utra.

Ennek kézzelfogható oka abban rejlik, hogy a Lloyd nem annyira az osztrák kereskedelmi, mint ipari érdekeknek akarván szolgálni, oly kereskedelmi összeköttetéseket keresett, melyek az osztrák iparcikkek exportjának könnyítésére és előmozdítására czéloznak; s ezért vonalai kivétel nélkül keletnek futottak oly vidékekre, hol az osztrák gyártmányoknak talán lehetett volna piacot találni, de a magyar terményeknek abszolút nem, nem pedig nyugatra és az oceánon túli helyekre, honnan ama kérdéses gyarmatárúk importja ered és a hová exportunk irányul.

Ezen ferde forgalmi politika talán érthető és helyesíthető specialis osztrák ipar szempontból, de nem érthető és nem helyesíthető sem a monarchia általános kereskedelmi érdeke szempontjából, sem — még kevésbé — Magyarországnak specialis ki- és beviteli kereskedelmének szempontjából.

Magyarország kereskedelmi érdeke azt kívánja, hogy hajózási forgalmunk oly vonalakkal birjon, melyeknek végpontjai oda fussanak, a honnan az általunk tömegesebben fogyasztott behozatali cikkek jönnek és hová terményeink kivihetők s ezek nem a concurráló keleti tartományokban, hanem a terményeinket fogyasztó nyugati államokban és részben az összes civilizált világot gyarmati cikkekkel ellátó oceánon túli államokban keresendők.

A Lloyd-társulat vonalai eddig ezzel tökéletesen ellenkező irányban fekedtük és jövőre is csekély kivétellel, a régi nyomban kívánnak mozogni. Ennélfogva a Lloyd-vállalat érdekeinknek semmiképen meg nem felelhet, — sőt — mint azonnal kifejtendjük, hazánkra nézve még inkább káros hatással van.

Mi a keleti kérdés fontosságát nem akarjuk tagadni. Ha Magyarországnak exportképes ipara volna, ez piaczeit sehol sem találhatná jobban, mint keleten. És a mennyiben az export-piacokkal való összeköttetés tagadhatatlanul tényezője az exportképes ipar keletkezésének, a mi természetes piaczainkkal az összeköttetést lehetőleg kultiválandónak tartjuk.

De határozottan hangsúlyozandónak véljük, hogy a helyzetnek teljes félreismerése volna, ha arra akarnánk törekedni, hogy a Levántéval és különösen a keleti és déli tartományokkal tengeri uton lépünk összeköttetésbe. A tengeri kikötőkben és a kikötőkbeli elérhető belvidékeken Magyarország iparának az összes művelt világ tulnyomó versenyével kellene diadalmazan megküzdeni. Ennélfogva ezen az uton piacot hereditári iparunknak, (mely még nincs is) egyelőre teljesen lehetetlen és az erre fordított pénz és idő tökéletesen el volna vesztegetve. — Számunkra egészen más utak állanak nyitva: szárazföldi és folyami összeköttetések Szerbiával, Boszniával, Romániával és esetleg Bulgáriával. Ezen az uton Magyarország közvetlen szomszédsága tetemes előnyt biztosít iparunknak a távolibb és általunk majd nem egészen kizárható nyugoti államokkal szemben. Itt a diadalmas versenyek lehetősége meg van, s azért, ha a keleti kereskedés előmozdítására egynehány százezer frtnyi áldozatot akarunk és tudunk hozni, azt a szárazföldi

közvetlen összeköttetések fejlesztésére kellene fordítanunk, nem pedig olyan valamire, minek eredménye nem lehet.

Eszerint azon érvelés, mely a keleti kikötőkkel való összeköttetést Magyarországra nézve a kereskedelmi érdek szempontjából akarja indokolni, nem egyéb üres szólamnál, mely semmi nyomatékkaal nem bír.

Azonban azon körülmények, hogy a Lloyd hajózási vonalai mind keletre mennek, becse nem csak teljesen negatív, hanem e körülmény igen súlyosan érezhető pozitív károkat is von maga után Magyarország specialis kereskedelmi érdeke szempontjából. Ugyanis meg lévén szabva a Lloydnak keleti vonalai, melyeket meg kell futnia minden körülmények közt a dolog természete azt hozza magával, hogy azon hajók, melyeknek rendeltetése a keleti kikötőkbe bizonyos osztrák iparczikkeket kivinni, visszatérükben oly rakományt hoznak, a minőt ama vidékek szolgáltatnak, s az a legtöbb esetben a mi terményeinkkel versenyző áruk. Ezen terményeket a Lloyd mint ugynevezett visszterhet hozza, tehát oly olcsó szállítási díj mellett, mely ezen czikkekre nézve nagyon megkönnyíti a világ piacznán a versenyt saját terményeinkkel. A Lloydnak fizetett dús subventió tehát tényleg arra szolgál, hogy mesterséges versenyt idéz fel a magyar kiviteli czikke ellenében, mely kivitelünket tetemesen megkárosíthatja és épen a kedvezőtlen üzleti conjuncturák esetében, tényleg meg is károsítja.

Ezen anomalia, mely érdekeinkkel homlokegyenest ellenkezik, még fokozódik az által, hogy a Lloyd a kötelezett vonalakon kívül még más vonalakat is tart fenn, melyek egyenesen Magyarország érdekei ellen vannak irányozva. Ilyen például az odessa-marseillei vonal, mely az orosz gabona főexport-kikötőjét direct összeköttetésbe hozza Franciaország közep-tengeri kikötőjével, mely a svájci kereskedelemre nézve is nagy fontossággal bír; holott a kikötőbe sem Triesztből, sem Fiuméből hajókat nem meneszt. E szerint a magyar gabonával versenyző orosz gabonának egyenesen a mi érdekünk ellenében oly szolgálatot tesz, mely ezen reánk nézve súlyos és veszélyes versenyt még súlyosabbá és veszélyesebbé teszi. Igaz, hogy ezen vonal részünkről nincs directe subventionálva; de midőn a Lloyd-társulat, mint egész subventionálva van, az, hogy melyik vonalra van a subventio szánva, csak elméleti distinctiót képezhet, gyakorlatilag véve azonban a distinctió elenyészik és a subventio a subventionált vállalat összes vonalait éri.

Az előadottakból eléggé kiderül, miszerint a kormány előterjesztésének azon indokai, melyek a társulatnak Magyarország részéről leendő subventionálása mellett felhozattak, részint nyomaték nélküliek, részint épen az ellenkezőre utalnak bennünket. E szerint már a kormány előterjesztésében felhozott szempontok indokából is azon meggyőződésben vagyunk, hogy a Lloyd-társulatnak subventionálása Magyarország részéről nem indokolt s hogy annál kevésbé engedhető meg az eddigi subventionak oly tetemes felemelése mint azt a kormányi előterjesztés javasolja.

De vannak az előadottakon kívül még számos más indokok is, melyek határozottan követelik a Lloyd-szerződés elvetését és oly intézkedések tételét, melyek valóban érvényre juttatnák a kormány előterjesztésében hangsúlyozott azon közgazdasági követelményt: „hogy a tengeri kereskedelemre és kivált tengeren túli összeköttetésekre nagyobb figyelem fordíttassék.“

Ha a tengeri kereskedelemre és kivált tengeren túli összeköttetésekre figyelmet akarunk fordítani, magától értetődőleg oly összeköttetéseket kell keresnünk, melyek Magyarország érdekeinek megfelelnek.

Magyarország érdekében pedig az fekszik, hogy a hajózásnak a magyar kikötőből, Fiuméből kiindulva, a magyar termények kivitelének irányát kövesse és másfelől a Magyarország által szükségelt importárak minél olcsóbb behozatalát mozdítsa elő.

E kettős feladat egyaránt a nyugati államokkal való összeköttetésekre utal bennünket. Terményeink vevőit a nyugati iparos-államok képezik és importczikkeinket részint ezek, részint főleg Amerika szolgáltatja. A magyar hajózás vonalainak tehát a nyugat felé kell irányulni, és miután terményeink kevés kivétellel a lehető legolcsóbb szállítást kívánják, hogy a világ piacán versenyképesek és tehát oda kivihetők legyenek, minden törekvésünknek oda kell irányulni, hogy terményeink, főleg gabonánk mint visszteher, azaz esetleg még az u. n. önköltségeknél is olcsóbb áron szállíttassanak.

Erre megadja a lehetőséget a kormány előterjesztésében is hangsúlyozott azon körülmény, hogy a „legnevezetesebb gyarmatczikkek nem tengeri kikötőinkből, hanem Hamburgon vagy más német kikötőn át, német határon jutnak hozzánk.“ Ezeknek importját kell mindenekelőtt főleg a fumei kikötőbe vonnunk, a mi a hamburg-budapesti, sőt hamburg-bécsi hosszú szárazföldi ut költséges voltánál fogva nemcsak lehetséges, hanem jövedelmező üzlettel kecsegtet.

Ha ezen természetellenes szárazföldi utra terelt és kikötőinkbe vonható behozatal, melynek értéke 1875-ben 240 millióra, mennyisége pedig csupán a főbb czikkeknél mintegy 4—5 millió vámmázsára van kiszámítva, egészen vagy legalább legnagyobb részben kikötőinkbe vonatnék; — ez természet szerint biztosítaná a visszteherben leendő szállítás nagy előnyét ugyanoly mennyiségű kiviteli árunak, főleg gabonának, lisztnek, bornak stb.; s ez különösen fokozná kérdéses terményeink verseny- és kivitelképességét, a mi a dolgok természete szerint a legüdvösebb hatással lenne a belföldi árakra s magára a termelésre.

És ha ily módon a magyar hajózás lendületet nyerne, ez a kereskedelmi érdekekkel kapcsolatos összes gazdasági érdekekre is fejlesztőleg hatna és oly üdvös eredményeket vonna maga után, melyek sejtethők ugyan, de melyeket számba venni és méltányolni ma még alig lehet.

Mindez természetesen csak akkor létesülhet, ha Magyarország hajózási érdekeinek ápolása oly társulatra bízatik, mely magát Magyarország gazdasági érdekeivel azonosítja, mely ezt, nem pedig annak ellenkezőjét ismeri hivatásának, mint ezt, a fennebb előadottak szerint, az osztrák Lloyd teszi.

Ezért egy önálló magyar hajózási vállalat létesítése nemzetgazdaságunk fejlődésének legelső és legfontosabb követelményét képezi, mely azonnal fogantatba lenne veendő, mihelyt azt pénzügyeink állapota megengedi.

Azonban ily önálló magyar hajózási vállalat — magától érthetőleg — nem létesülhet mindaddig, míg a közös Lloyd mint a magyar állam által subventionált és bizonyos tekintetben kiváltságolt vállalat működik, s ez szintén egyik indok, miért a Lloyd-szerződés elfogadását elleneznünk kell. A Lloyd-szerződés elfogadása annyit jelent, mint Magyarország hajózási és kereskedelmi érdekeinek egy évtizedre való elejtése.

Ezzel még egy másik körülmény áll kapcsolatban, mely szintén figyelmet érdemel, sajnáljuk, hogy a kormány előterjesztésében a Lloyd-társulat vagyoni viszonyairól semmiféle adat nem foglaltatik és csupán az van mondva, »hogy utóbbi időben takarékos és elővigyázattal vezetett kezelés folytán előbbi pénzügyi zavarából megmenekült s jelenleg szilárd alapon áll.« Saj-

náljuk, hogy a kormány nem adta elő részletesen a társulat vagyoni állapotát és kezelési eljárását, mert ha ezt tette volna, kiderült volna, hogy a társulat már annyira megerősödött, hogy az állam és nevezetesen a magyar állam általi subventionálásra egyáltalán nem szorul, sőt talán előnyös lenne a társulat által előmozdítandó hajózási érdekekre nézve, ha a társulat a subventió alól kikerülne és az ... érdekeknek megfelelő eljárásra utasítottatnék.

A mint a dolgok jelenleg állanak — felette költséges regietől eltekintve — a subventió nagy része arra fordítatik, hogy általa a társulat hajóit, hajóépítő telepét s általában mindennemű vagyonát, amortizálja. Miután a szerződés 40. cikke értelmében az osztalékok kifizetése is meg van akasztva, a társulatnak tíz éven át, évenként 2—2 millióval, 10 év alatt tehát összesen 22 millióval leendő subventionálása előreláthatólag azon eredményre fog vezetni, mire a szerződés lejár, hogy a társulat rengeteg amortizált tőkével fog rendelkezni, s ennél fogva oly hatalommal fog az Adria felett uralkodni, hogy mellette semmiféle más versenytárs lábra nem fog kaphatni, s ily módon a magyar hajózás önállósítása jövőre nézve is lehetlenné lesz téve.

Az előadott indokoknál fogva a Lloyd-szerződés még akkor is elvetendő volna, ha Magyarország pénzügyei oly kedvező állapotban lennének, hogy a rájuk eső segély-összeget minden nehézség nélkül és a nélkül fizethetnők, hogy azt más szükséges igazgatási ágaktól el kellene vonnunk. De midőn pénzügyeink helyzete olyan, hogy az adóképeségnek legvégső megfeszítése mellett és a beruházási, culturalis és közgazdasági czélu szükségleteknek legszűkebb mérvre szorítása mellett is tetemes deficittel kell küzdenünk s annak fedezése évről évre felette súlyos feltételek mellett új meg új kölcsönökre vagyunk kényszerítve, ama magas és a kormány előterjesztése értelmében még magasabbra emelendő subventió megadását nem javasolhatjuk, sőt inkább jelen kedvezőtlen pénzügyi viszonyaink között — a hajózási érdek teljes méltánylása mellett — az állami segélyt csak oly vonalak számára tartjuk megadhatónak, melyek egyenesen Magyarország ki- és beviteli érdekeinek szolgálnak, és csak oly magasságban, a minő azon vonalak fentartására mulhatlanul szükséges.

Az elmondottakat a következőkben kívánjuk összefoglalni.

A Lloyd-társulattal kötött szerződés jelen alakjában sem közjogi, sem külpolitikai, sem nemzetgazdasági, illetőleg posta- és kereskedelemügyi, sem végre pénzügyi érdekeink szempontjából nem javasolható.

A magyar államnak vannak igenis fontos hajózási és kereskedelmi érdekei, de ezek egészen más, sőt sok tekintetben ellentétes irányban fekszenek mint a minőben a Lloyd működik.

Ezen érdekeink felkarolása még az állam népétől hozott áldozatok árán is és még jelenlegi pénzügyi viszonyaink között is kívánatos; de csak akkor, ha a nemzetgazdasági haszon útján a finaciális áldozat megtérülése biztos kilátásba van helyezve és semmi esetre sem oly mérvben, mint az a Lloyd-szerződés által tőlünk követeltek.

Miután a fentebbiek szerint a Lloyd-szerződésről szóló törvényjavaslatot még általánosságban a részletes tárgyalás alapjául sem fogadhatjuk el, feleslegesnek tartjuk a törvényjavaslatot, illetőleg a szerződésnek egyes káros intézkedéseit részletesen kiemelni, hanem erre nézve azon esetben, ha a szerződés általánosságban mégis elfogadtatnék, fentartjuk magunknak azon jogot, hogy az egyes pontoknál netaláni módosítványunkat előterjeszthessük. Ez alkalommal csupán egy két kirívó visszásságra hívjuk fel a t. ház figyelmét.

A szerződés 2. cikke értelmében a segélyezés a kikötött járatok szerint mértföldenkint fizetendő s a járatok gyorsasága szerint alacsonyabbra vagy magasabbra szabott mértföldpénzekben áll. Eltekintve attól, hogy a járatok a mértföld-pénzeknek megfelelő értékét képviselik-e, az érthető, hogy midőn a járatok megtételnek, a kikötött mértföld-pénz kifizetessék, de annak már csakugyan semmi értelme nincs, hogy a segélyösszeg olyan járatokért is járjon a társulatnak, melyeket meg nem tesz; és a szerződéshez csatolt jegyzőkönyvben épen ezen stipulatio foglaltatik a társulat javára bizonyos vonalakra nézve. Ugyanis az 1. cikkhez és a szerződés mellékleteihez felvett megállapodások 4. pontjának második kikezdése kimondja, hogy a Fiume-Liverpool és Trieszt-Singapore közötti vonalak számára a megállapított meneterv csak 1879. június végével, tehát a szerződés életbeléptetése után másfél év múlva lép életbe s ezen időpontig a liverpooli vonalon havonként csak egyszer tartandók menetek, a singapori vonalon pedig a menetek Bombaytól Singaporeba egészen elmaradnak, a nélkül azonban, hogy a két vonalra eső segélyösszeg ezen megszorítás folytán csökkenést szenvedne.

Noha a társulat — mint előadtuk — igen magas és tíz év alatt 22 millió frtra rugó állami segélyt élvez, pedig nem, mint a garantizott vasutaknál visszafizetendő előlegképen, hanem visszafizetés kötelezettsége nélkül, mindazonáltal a kormány semmiféle befolyást nem tart fenn magának a szállítási tarifára s ez által arra nézve, hogy a vállalat tarifa-politikája az ország érdekeinek megfelelően, mely befolyása garantizott vagy segélyezett vasutakkal szemben fenn van tartva.

Úsupán az mondatik ki az 5. cikkben, hogy az osztrák-magyar monarchia be- és kiviteli forgalmára megalapított tarifák, nevezetesen a Trieszt, Fiume, Galacz kikötőkre szólók rendszerint nem lehetnek magasabbak azoknál, melyek a külföldi versenyző kikötőivel való forgalomra nézve azonos vagy hasonló feltételek mellett fennállanak.

A 7. cikkben kimondatik ugyan, hogy a Lloyd szénszükségletét illetőleg lehetőleg a belföldi szénnel fedezze, de ezen, az osztrák-magyar szénbányászatra nézve láthatólag előnyös intézkedés illusioriuusá tétetik a pótjegyzőkönyvbe felvett azon megállapodás által, hogy csak azon esetben, ha a belföldi szén tüzelő ereje az angol kőszén tüzelő erejéhez képest legalább ugy viszonylik, mint 85 a 100-hoz és míg a belföldi kőszén ára Trieszt és Fiumében nem nagyobb, mint ugyanott az angol kőszéné.

Az előadottak folytán, alólírottak az osztrák-magyar Lloyd gőzhajózási vállalattal kötött hajózási és postaszerződésről szóló törvényjavaslatot még általánosságban a részletes tárgyalás alapjául sem fogadhatjuk el; de miután a magyar tengeri hajózás érdekeit, annak horderejét beismerve, szívünkben viseljük, kérjük a t. képviselőházat, utasítsa a kormányt:

hogy mielőbb tegyen előterjesztést a törvényhozásnak, melyben kijelölve azon hajózási vonalakat, melyeket a magyar kereskedelmi érdekek már ma is sürgősen kívánnak, s melyeknek segélyezése még jelenlegi viszonyaink között is indokolt, — azoknak életbeléptetésére a szükséges törvényhozási intézkedéseket javaslatba hozza.

Kelt Budapesten, 1878. január hó 18-án.

Br. Simonyi Lajos, s. k.
Mudrony Soma, s. k.
vámügyi bizottsági tagok.

